

У К Р А І Н А
ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

XXX сесія VII скликання

РІШЕННЯ 42-30/19

27 березня 2019

м. Чернівці

**Про затвердження Комплексної
програми з охорони навколишнього
природного середовища «Екологія» у
Чернівецькій області на 2019-2021 роки**

Відповідно до статті 15 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», пункту 16 частини 1 статті 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», виходячи з необхідності об'єднання зусиль з пріоритетних напрямків природоохоронної роботи задля збереження унікальних природних особливостей області, стабілізації екологічної ситуації та зменшення техногенних забруднень довкілля на її території, раціонального використання природних ресурсів та формування в жителів області екологічної культури, враховуючи висновки постійної комісії обласної ради з питань охорони навколишнього природного середовища та природокористування від 30.01.2019 №5/32, 20.03.2019 №8/34, обласна рада

ВИРІШИЛА:

1. Затвердити Комплексну програму з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2019-2021 роки, що додається.

2. Рекомендувати органам місцевого самоврядування (районні, сільські, селищні, міські ради, об'єднання територіальних громад) розробити та затвердити програми природоохоронних заходів місцевого значення.

3. Управлінню екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації забезпечити координацію дій місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств та відомств, підприємств, установ і організацій з виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою.

4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації (Білоконь М.В.), постійні комісії обласної ради з питань економіки, бюджету та інвестицій (Березовський М.М.), з питань охорони навколишнього природного середовища та природокористування (Фочук С.Г.).

Голова обласної ради

І. Мунтян

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішення 30-ї сесії обласної ради
VII скликання
від 27.03.2019 № 42-30/19

КОМПЛЕКСНА ПРОГРАМА
З ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА
«ЕКОЛОГІЯ»
У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ НА 2019 – 2021 РОКИ

I. Загальна характеристика
Комплексної програми з охорони навколишнього природного середовища
«Екологія» у Чернівецькій області на 2019 – 2021 роки

1.	Ініціатор розроблення програми	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації
2.	Дата, номер і назва законодавчого акту та/або розпорядчого документу органу виконавчої влади про розроблення програми	Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 №586-XIV (пункт 3 статті 21)
3.	Розробник програми	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації
4.	Співрозробники програми	Басейнове управління водних ресурсів річок Прут та Сірет, управління житлово-комунального господарства Чернівецької обласної державної адміністрації, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівецьке обласне управління лісового та мисливського господарства, районні державні адміністрації
5.	Відповідальний виконавець програми	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації
6.	Учасники програми	Бсейнове управління водних ресурсів річок Прут та Сірет, Державна екологічна інспекція Карпатського округу, Головне управління Держгеокадастру у Чернівецькій області, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівецький обласний центр з гідрометеорології, Чернівецьке обласне управління лісового та мисливського господарства, лісогосподарські підприємства області, користувачі мисливських угідь, національні природні парки області, структурні підрозділи обласної державної адміністрації, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, Чернівецька та Новодністровська міські ради, підприємства, що здійснюють видобуток корисних копалин
7.	Терміни реалізації програми	2019-2021 роки
7.1.	Етапи виконання програми (для довгострокових програм)	-
8.	Перелік бюджетів, які приймають участь у виконанні програми (для комплексних програм)	Державний, обласний, районний бюджети та бюджети місцевого самоврядування
9.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, всього (тис. грн.)	462000,0
9.1.	в тому числі бюджетних коштів (тис. грн.)	401450,0
	- з них коштів обласного бюджету (тис. грн.)	12050,0
10.	Основні джерела фінансування програми	Державний, обласний бюджет та інші місцеві бюджети, у тому числі фонди охорони навколишнього природного середовища

I. Визначення проблем, на розв'язання яких спрямована Програма

Комплексна програма з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2019-2021 роки (далі – Програма) розроблена на підставі Конституції України, Бюджетного кодексу України та Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а також відповідно до Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2020 року, що затверджена рішенням XXXI сесії обласної ради VI скликання від 18 червня 2015 р. № 63-31/15, та спрямована на розв'язання таких проблем:

1. Забруднення водних об'єктів стічними водами, руйнівна дія вод під час повеней

У порівнянні з 2016 роком динаміка водокористування в області збільшилась у незначних обсягах. В 2017 році забрано 66,0 млн. м³ води з поверхневих і підземних природних джерел, що складає 100,5% від попереднього року. Проте, незважаючи на те, що область має значні водні ресурси (4 місце в Україні), водна проблема залишається актуальною. Це пов'язано, насамперед, із забрудненням водних об'єктів, зокрема транскордонних річок Прут, Сірет і Дністер недостатньо очищеними стічними водами.

Основними забруднювачами є підприємства житлово-комунального господарства, що у 2017 році скинули 13,2 тис. т забруднюючих речовин (в основному ДКП «Чернівціводоканал» - 12,1 тис. т). Загалом, у 2017 році у водні об'єкти скинуто 1,9 млн. м³ забруднених вод (недостатньо очищених та без очистки).

Фізичне зношення та енергоємність каналізаційного господарства є значною проблемою для області, зокрема: 37,5% каналізаційно-очисних споруд області працюють у режимі механічної очистки стічних вод. Кожна п'ята каналізаційна насосна станція та третина насосних агрегатів відпрацювали нормативний строк експлуатації, 38% каналізаційних колекторів та каналізаційних мереж експлуатуються понад 40 років. Потребують реконструкції очисні споруди міст Чернівці, Хотин, Заставна, Новоселиця, Сторожинець, смт Глибока. Каналізаційно-очисних споруд не має м. Герца.

Система протиповеневого захисту області включає 130 км захисних дамб і берегозахисних споруд, які охороняють від затоплення і руйнування понад 20 тис.га сільськогосподарських угідь, 80 населених пунктів, десятки кілометрів доріг і господарських об'єктів.

Значна частина території області розташована в гірській і передгірській зонах Карпат, яка потерпає від руйнівної дії паводкових вод. Унаслідок цього під загрозою затоплення та руйнування уздовж річок знаходиться 360 км² території і 156 населених пунктів із кількістю жителів 136 тис. чол.

Існує дві основні причини виникнення повеней на території області (та в цілому у Карпатському регіоні): природний та антропогенний характер.

Із природних причин основною є та, що Українські Карпати належать до зливу небезпечних регіонів України. Тут є завжди загроза виникнення катастрофічних паводків через значну кількість опадів, гірський рельєф, велику густоту річок.

Із антропогенних причин можна виділити основні – не раціональна господарська діяльність (в т. ч. зменшення лісистості, зміну вікової і просторової структури лісового покриву), організаційно-технологічні аспекти, стан інженерно-технічної інфраструктури та рівень екологічної культури.

В останні роки кошти на будівництво та експлуатацію протипаводкових споруд виділялись в обмежених обсягах. Їх не вистачало не тільки на подальший розвиток системи протипаводкового захисту, але й для своєчасної ліквідації аварійних ситуацій на існуючих спорудах.

Низький рівень фінансування протиповеневих заходів призводить до погіршення протиповеневої ситуації в руслах річок та, як наслідок, зростання соціальної напруги серед жителів прируслових населених пунктів.

Окремою складовою охорони водних ресурсів області є збереження р. Дністер, на якій знаходиться Дністровське водосховище, що, в свою чергу, входить до Переліку екологічно-небезпечних об'єктів області.

2. Забруднення атмосферного повітря стаціонарними та пересувними джерелами

Впродовж останніх років у повітряний басейн області щорічно викидається в межах 30 – 40 тис. т шкідливих речовин.

В 2017 році в атмосферне повітря викинуто 3,3 тис. т забруднюючих речовин від стаціонарних джерел (з 2016 року розрахунок викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел не проводиться).

Викиди в атмосферу здійснювали стаціонарні джерела 181 підприємства області, з яких 62 або 34,2% розташовані у м. Чернівці. За цей період викинуто в повітря 3,3 т забруднюючих речовин, що на 10% більше, ніж у 2016 році. В середньому по області одним підприємством було викинуто по 18,2 т шкідливих речовин. На одну особу населення у 2017 році в області викинуто 3,6 кг забруднюючих речовин, а щільність викидів на 1 км² складає 0,4 т.

У структурі викинутих забруднюючих речовин найбільшу частку займали речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 937,6 т, оксид вуглецю – 853,1 т, діоксид та інші сполуки сірки – 412,3 т.

Найбільшими промисловими забруднювачами повітряного басейну Буковини у 2017 році є: ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» – 600,8 т, СТЗОВ «Котелеве» – 226,6 т, ПАТ «Чернівецький цегельний завод №3» – 165,9 т, ТзОВ «Буковинська цегла» – 128,7 т, ТзОВ «Новодністровський бетонно-розчинний завод» – 150,5 т.

За видами економічної діяльності найбільшим забруднювачем атмосферного повітря в 2017 році є переробна промисловість, на яку припадає 1630,8 т або 49,6% від загальної кількості викидів. Це 104% в порівнянні з 2016 роком, що пов'язане зі зростанням обсягів виробництва у галузі. Проте,

підприємствами переробної галузі не здійснюється виконання повітроохоронних заходів на належному рівні. За статистичною інформацією, у 2017 році на повітроохоронні заходи підприємствами витрачено всього 71,6 тис. грн.

Загалом, зростання обсягів викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел відбулось в усіх районах області, та, зокрема, у м. Чернівці (1014,8 т у 2016 році проти 1128,3 т у 2017 році).

Основним джерелом забруднення атмосферного повітря у Чернівецькій області залишаються відпрацьовані гази автотранспорту, викиди яких у 2015 році склали 28,8 тис. тонн, що становить 84,4% від загальної кількості викидів. З 2016 року розрахунок викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел не проводиться.

Тому, особливу увагу в цьому контексті необхідно приділити зменшенню забруднення атмосферного повітря у м. Чернівці від автомобільного транспорту, зокрема підприємствам, що здійснюють пасажирські та вантажні перевезення.

3. Деградація земель. Ерозійні та зсувні процеси. Встановлення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів

Земельний фонд області складає 809,6 тис. га, понад половину якого, а саме 481,7 тис. га або 59,5%, займають землі сільськогосподарського призначення.

В свою чергу, інтенсивний розвиток сільського господарства, при відсутності застосування ґрунтозахисних заходів у попередні роки, призвів до деградації земель в частині ерозії ґрунтів: з 92,3 тис. га в 1959 році та до 250 тис. га в останні роки. Це більше половини всіх сільськогосподарських угідь області.

Різкі кліматичні зміни, що спостерігаються за останні роки, породжують часті паводки, які також ведуть до ерозії ґрунтів та порушень рельєфу. Зокрема, геолого-геоморфологічні особливості області в більшій мірі сприяють розвитку ерозійних процесів в частині змиву та розмиву ґрунтів, особливо на орних землях Передкарпаття, Наддністров'я та Хотинській височині. При відсутності застосування ґрунтозахисних заходів в середньому в області щорічно змивається майже 32 тонни ґрунтів з гектара, а під час злив високої інтенсивності (1,8-2,0 м/хв) на схилах 5°, зайнятих просапними культурами, змив ґрунту сягає 400-500 т/га. Загалом, землі, що піддані водній ерозії, становлять 17,6% від загальної площі області. Тому, заходам протиерозійного характеру треба приділяти особливу увагу, а саме: протиерозійній агротехніці, фітомеліорації, гідротехнічним спорудам тощо.

В Карпатському регіоні області проводяться найбільш інтенсивні рубки, заготовлюється в межах 80% усієї деревини області. При заготівлі лісу завдається значна шкода природі – ерозія ґрунтів на гірських схилах. Зважаючи на вищезазначене, необхідно переходити на трелювання деревини повітряними установками та іншими способами.

Порушені та відпрацьовані землі області складають 450 га, або 0,05% земельного фонду. Ці землі потребують застосування технології їх консервації та рекультивації.

В області нараховується 1468 зсувонебезпечних ділянок, більшість з яких є тимчасово-стабілізованими давніми зсувами загальною площею 760 км², 314 карстово-небезпечних ділянок на площі 237 км², а також 70 селенебезпечних водотоків на площі 255 км². Останні активізації зсувів відбувались в 1969, 1979, 1996, 2008 та 2010 роках.

Загальна площа прибережних захисних смуг водних об'єктів області, яку внесено до державного земельного кадастру, становить 1885,53 га.

Проте, на цей час переважна частина водних об'єктів області не мають винесених в натуру прибережних захисних смуг та водоохоронних зон, що не дозволяє належним чином реалізувати обмеження щодо використання цих земель, що передбачені діючим законодавством, та здійснювати ефективний контроль за їх додержанням.

Винесення в натуру водоохоронних зон і прибережних захисних смуг дасть змогу врегулювати усі невідповідності та суперечності між різними законодавчими актами, що стосуються земель водного фонду, встановити мораторій на вилучення (відчуження) земельних ділянок з території водоохоронних зон та прибережних захисних смуг, межі яких не встановлені в натурі (на місцевості), або є спірними, здійснювати контроль визначення меж водоохоронних зон і прибережних захисних смуг на місцевості.

Одним із основних заходів із охорони земель, що необхідно проводити в області, є рекультивація територій полігонів та звалищ твердих побутових відходів.

4. Раціональне використання мінерально-сировинної бази

На території області обліковується 175 родовищ (в тому числі 11 об'єктів обліку комплексних родовищ) із 17 видами різноманітних корисних копалин; 64 родовища (в тому числі 7 об'єктів обліку) розробляється.

Мінерально-сировинна база області на 4,7 % складається з корисних копалин паливно - енергетичного напрямку (газ, нафта, газоконденсат), на 79,5% - із сировини для виробництва будівельних матеріалів, на 1,2% - з гірничо-хімічних корисних копалин, 14,6 % – це питні, технічні і мінеральні води.

На території області розвідано 6 родовищ вуглеводнів, з яких одне – нафтове, чотири – газових, одне – газоконденсатне.

Розроблені родовища відносяться до невідновлюваних природних ресурсів, а сама розробка родовищ здійснюється переважно відкритим методом, тому головним в охороні навколишнього природного середовища в першу чергу є недопущення його забруднення, а вже потім – забезпечення раціонального використання надр. Зважаючи на те, що хвостосховища, шламонакопичувачі, промислові амбари, відвали промислових відходів на території області відсутні, відходи від буріння та експлуатації бурових

нафтових установок необхідно вивозити на територію Івано-Франківської області у м. Надвірна для подальшої переробки.

Станом на 01.01.2018 на території області розвідані та взяті на облік балансові експлуатаційні запаси підземних питних і технічних вод на 7 родовищах, які включають 15 ділянок з експлуатаційними запасами у кількості 174,061 тис. м³/добу за сумою категорій А+В+С₁.

У 2017 році розроблялись і використовувались 7 ділянок, не розроблялись 8 ділянок.

Видобуток підземних питних і технічних вод склав 13,113 тис. м³/добу, у т.ч. скид без використання становив 0,458 тис. м³/добу; використано – 12,655 тис. м³/добу, у т.ч.: 12,649 тис. м³/добу використано на господарсько-питне водопостачання; 0,006 тис. м³/добу – на виробничо-технічні потреби.

За хімічним складом води гідрокарбонатні кальцієві, сульфатно-гідрокарбонатні магнієво-кальцієві.

В області суттєво поширені екзогенні процеси, зокрема нараховується 1468 зсувонебезпечних ділянок, більшість з яких є тимчасово-стабілізованими давніми зсувами загальною площею 760 км², 314 карстово-небезпечних ділянок, а також 70 селенебезпечних водотоків, що потребують постійного вивчення. Інженерно-геологічні та гідрогеологічні роботи, які виконують спеціалісти ДП НАК «Надра України» «Західургеологія», фінансуються за рахунок коштів державного бюджету. Проте, у зв'язку з відсутністю фінансування у 2017 році їх польові обстеження не проводились. Відсутні обстеження водозаборів населених пунктів, інженерних споруд та небезпечних ділянок, передбачених проектами та геологічними завданнями. З 2012 року дослідження здійснюються в обмеженому обсязі, тільки у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру.

Основними завданнями із усунення негативного впливу на довкілля є: комплексне вивчення геологічного середовища, постійний моніторинг його стану, удосконалення вивчення родовищ з метою підвищення якості і достовірності підготовки запасів надр, раціональний видобуток надр та використання відходів від їх переробки, вдосконалення технологій видобутку та переробки надр, а також недопущення самовільного їх видобутку.

Також, необхідно приділити увагу заходам, що потрібно здійснювати із застосуванням раціональних екологічно безпечних та новітніх технологій видобування корисних копалин.

5. Виснаження природних рослинних комплексів

Загальна площа земель лісового фонду області становить 260,7 тис. га, 80% яких зосереджені у гірській та передгірській місцевості.

Загалом, карпатські ліси характерні високою продуктивністю. Запас деревини в лісах області становить 62,9 млн. м³. Середній запас на 1 га стиглих та перестиглих деревостанів становить більше 260 м³ проти середнього показника в Україні – 237 м³/га.

В минулому ліси тут інтенсивно експлуатувалися, що вплинуло навіть на

сучасний характер їх висотної поясності. Охорона лісових фітоценозів природного складу як еталонів первинних лісів вкрай необхідна.

У букових та ялицево-букових лісах області здійснюються 2-3-х прийомні рубки головного користування. У 2017 році виділений ліміт лісосічного фонду склав 465,9 тис. м³, з них освоєно 433,7 тис. м³. У порівнянні з 2016 роком спостерігається зменшення показника фактично зрубаних лісових ресурсів, у тому числі твердолистяних і м'яколистяних. Зменшились і рубки хвойних порід з 262,6 тис. м³ у 2016 році до 247,0 тис. м³ у 2017 році.

У 2017 році відтворено лісів на площі 1,9 тис. га, з них: садіння і висівання лісу здійснені на 0,7 тис. га, природне поновлення лісу - на 1,2 тис. га, проведено лісовідновлення на всіх суцільних зрубках, що підлягали залісненню. Однак протягом останніх років простежується тенденція щодо зменшення показників із лісовідновлення.

Для охорони природних рослинних комплексів першочергову увагу необхідно приділити стабілізації стану лісів внаслідок техногенного і антропогенного впливу на їх екосистеми. Зокрема, необхідно продовжити впровадження нових природозберігаючих технологій лісозаготівель: перехід до водозбірно-ландшафтних принципів господарювання, застосування систем ведення лісового господарства на зонально-типологічній основі, повний перехід на рівномірно-поступові рубки, впровадження канатно-підвісних установок для спуску деревини, застосування колісних тракторів, що дає значний не тільки екологічний, але і економічний ефект.

Зокрема, перехід на рівномірно-поступові рубки матиме позитивний ефект, оскільки на площах кінцевих прийомів рівномірно-поступових рубок забезпечується природне лісовідновлення, що дає можливість значно знизити вплив рубок на навколишнє природне середовище, зменшити витрати на створення нових насаджень, скоротити терміни вирощування деревостанів тощо. Цьому, зокрема, повинна сприяти і заборона суцільно-санітарних рубок.

Загалом, основною проблемою у збереженні природних деревних ресурсів області є недотримання природоохоронного законодавства під час лісокористування та самовільні рубки у лісах.

6. Збереження тваринного світу

Тваринний світ області різноманітний. Всього налічується 359 видів, у т. ч. ссавців - 70, птахів - 205, плазунів - 12, земноводних - 16, риб - 56.

У горах поширені благородний олень, козуля, свиня дика, ведмідь, рись, куниця лісова, горностай, білка карпатська, з птахів - глухар, тетерев, рябчик, дятли та сови, з плазунів - плямиста саламандра, карпатський і альпійський тритони, гадюка, в річках - форель, харіус, лосось дунайський. Для передгір'я характерні лісовий кіт, лисиця, заєць-русак, вовк, тхір, сліпак буковинський, білий лелека, європейський клінтух та іволга. На рівнині - ховрах, сліпак, хом'як, тхір, з птахів - сиворакша, з земноводних - черепаха, з риб - сом, щука, окунь, лящ та інші. Акліматизовані ондатра, нутрія, фазан. Інтродуковані

товстолобик, білий амур. Реакліматизовані зубр і сіра куріпка.

У сфері тваринного світу основними факторами, що негативно впливають на чисельність та стан відтворення диких тварин є погіршення умов їх мешкання у зв'язку зі значним посиленням антропогенного фактору, паювання сільськогосподарських угідь, знищення місць відтворення диких птахів та звірів (повсюдне випалювання очерету і трави у весняний період, випас худоби в сезон тиші, недостатня площа захисних реміз та інше), поширення браконьєрства (в 2016 році виявлено 452 факти, у 2017 році – 477).

Для поліпшення ведення мисливського господарства користувачі мисливських угідь зобов'язані створити сприятливі умови для збереження, відтворення та раціонального використання мисливської фауни, забезпечити належну охорону мисливських угідь, оскільки в останні роки спостерігається зменшення поголів'я дикої фауни, зокрема зайця. Для цього необхідно проводити біотехнічні заходи за двома напрямками: забезпечення якісного поліпшення мисливських угідь і росту поголів'я диких тварин та підвищення кормових та захисних властивостей угідь.

Складні умови склалися для відтворення водних живих ресурсів на Дністровському водосховищі, зокрема відсутність нерестових площ та коливання рівня води в нерестовий період. Є потреба у введенні постійного мораторію на промисловий вилов риби на Дністровському водосховищі, зарибленні гірських річок лососевими видами (форель струмкова, лосось дунайський), забезпеченні рибогосподарських та екологічних попусків води, обводненні природних нерестовищ, будівництві міграційних каналів, штучних нерестовищ з керованим гідрологічним режимом, будівництві, розширенні та реконструкції рибоходів і рибозахисних пристроїв на промислових водозаборах, зокрема на гідроелектростанціях. Так, у 2017 році управлінням Держрибагенства у Чернівецькій області здійснювались заходи по зарибленню лососевими видами (форель струмкова, лосось дунайський) гірських річок області та р.Дністер.

В області планується робота з розповсюдження неаборигенних видів тварин та створення відповідних умов для мешкання рідкісних і зникаючих видів тварин.

Одним із основних завдань є робота у сфері поводження з безпритульними тваринами в області, зокрема в м. Чернівці.

7. Збереження природно-заповідного фонду та формування регіональної екологічної мережі

Враховуючи, що для області характерне розмаїття ландшафтів, значні масиви хвойних лісів, помірний клімат, багатий рослинний і тваринний світ, численні водоспади, джерела мінеральних вод, які потребують збереження, природоохоронними органами проводиться робота щодо розвитку заповідної справи.

Площа природно-заповідного фонду області динамічно зростала: з 18,2 тис.га в 1993 році до 103,6 тис.га на сьогоднішній день. Це становить 12,8% від загальної території області, що майже в два рази більше середнього показника в Україні. В межах області нараховується 331 заповідна територія, 25 з яких мають статус загальнодержавного значення, а саме: національні природні парки «Вижницький», «Черемоський» та «Хотинський», 10 заказників, 9 пам'яток природи, 2 дендропарки та Чернівецький ботанічний сад. До пам'яток природи державного значення належать урочища Шилівський ліс, Рухотинський ліс, Тисовий яр, Білка; печери Буковинка, Попелюшка, Баламутівська та інші природоохоронні території. Понад 80% заповідних територій та об'єктів знаходиться на території державного лісового фонду.

Але структура та різноманіття видів природних ландшафтів і рослинних угруповань не повною мірою відповідають міжнародним стандартам. Надмірна розораність ґрунтів, лісорозробки ускладнюють забезпечення територіальної єдності ділянок з природними ландшафтами. Та й у розрізі районів області відсоток заповідності досить нерівномірний. Якщо в Путильському районі показник заповідності території складає понад 27%, в Сторожинецькому – 19,8%, у Заставнівському – 14,5%, то в Герцаївському – лише 0,3%, у зв'язку з чим є потреба в підвищенні ступеня заповідності до екологічно обґрунтованих показників.

Особливої актуальності питання збільшення заповідності території Чернівецької області набувають у контексті Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат, де основний наголос зроблено на скороченні обсягів втрат біотичного та ландшафтного різноманіття. Територія Буковини як складова Карпатської системи входить до ланки європейської екологічної мережі, а тому на неї поширюються усі міжнародні зобов'язання України з цього питання.

Впровадження положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат передбачає створення та підтримання Карпатської мережі природоохоронних територій у Буковинських Карпатах та Передкарпатті, що мають значний потенціал цінних та унікальних територій. Тому питання особливо актуальне.

Основну увагу необхідно також приділити розвідці та створенню нових природно-заповідних об'єктів, зокрема транскордонних, облаштуванню інфраструктури об'єктів природно-заповідного фонду, в першу чергу національних природних парків, збереженню букових та дубових пралісів області, винесенню в натуру меж, підготовці кадастрів об'єктів природно-заповідного фонду області, проведенню інвентаризації об'єктів.

Зважаючи на те, що наявна структура та різноманіття природних ландшафтів, тваринних і рослинних угруповань ускладнюють забезпечення їх територіальної єдності, і враховуючи, що з наявного видового складу біологічного різноманіття області загрожує небезпека 124 видам тваринного та 109 – рослинного світу, одним із основних завдань є діяльність щодо формування екомережі та збереження видів тварин і рослин, занесених до

Червоної книги України, а також тих, що проживають на Смарагдових територіях і оберігаються згідно Бернської конвенції, а також інших міжнародних договорів України. Потребує покращення середовище їх перебування чи створення належних умов для розмноження у природних умовах, розведення та розселення, а також охорона ранньоквітучих дикорослих рослин, заборони торгівлі ними на ринках та поза їх межами.

Окремою складовою у цьому плані є генетичне збереження та розведення буковинської субпопуляції зубра європейського. Так, у 2017 році згідно рішення обласної ради від 16.05.2017р. №62-13/17 на придбання маточного поголів'я зубра європейського з обласного фонду ОНПС виділено 190,0 тис. грн., у 2018 році згідно рішення обласної ради від 27.03.2018р. №14-21/18 на придбання маточного поголів'я зубра європейського з обласного фонду ОНПС виділено 190,0 тис. грн.

8. Впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів. Переробка та утилізація відходів

Протягом 2017 року в області утворилось 369,0 тис. т відходів I-IV класів небезпеки, переважна більшість яких (38,7%) була утворена на підприємствах м. Чернівці. У розрахунку на одну особу населення області у 2017 році було утворено по 0,106 кг відходів I-III класів небезпеки, а в розрахунку на 1 км² території – по 0,012 т.

Загальна кількість місць та об'єктів видалення відходів області (сховища, накопичувачі, могильники, полігони та інші) становила 282 одиниці загальною площею 316,6 га. На кінець 2017 року у спеціально відведених місцях та об'єктах накопичилось 3159,3 тис. т відходів.

Значна частина твердих побутових відходів на сьогоднішній день ще не знаходить застосування як вторинна сировина, проте в напрямку повторного використання ресурсно-цінних відходів проводиться певна робота. У 2017 році було утилізовано 111,9 тис. т відходів. У загальному обсязі утворених відходів частка утилізованих становила 30,3%. Проводиться відповідна робота зі створення ринкових умов та розвитку конкурентного середовища. Так, в області послуги в сфері з вивезення твердих побутових відходів надають 22 організації, з яких 18 – комунальні та 4 – приватної форми власності.

На підприємствах області були в наявності 106 установок для спалювання відходів та 6 установок для утилізації та перероблення відходів.

Загалом, збирання, транспортування, утилізація та знешкодження побутових відходів, знешкодження і захоронення трупів тварин, визначення територій для складування, зберігання та розміщення відходів в області є на недостатньому рівні. На сьогоднішній день органи місцевого самоврядування не забезпечують належного фінансування з власних бюджетів на облаштування місць видалення відходів, що не відповідають нормам екологічної безпеки.

Станом на 01.01.2018 на території підприємств області у тимчасовому зберіганні зосередилось 30,8 т шкідливих небезпечних відходів, з яких 13,6%

(4,2 т) становили відходи I класу небезпеки, 80,5% (24,8 т) – II класу, 5,8% (1,8 т) – III класу небезпеки. Значна частина цих відходів (89,2% або 27,5 т) розміщена на підприємствах обласного центру.

Основними завданнями у сфері поводження з відходами є завершення паспортизації сміттєзвалищ і полігонів та винесення меж їх у натуру, створення сміттєпереробних підприємств та забезпечення утилізації відходів.

Зокрема, є потреба у створенні цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було б постійне зменшення кількості «кінцевих» відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не використовуються, як вторинні ресурси. Для цього необхідне впровадження інноваційних технологій із сортування відходів на основі кластерного підходу, вироблення системи збирання і поетапного транспортування відходів від моменту утворення до кінцевого результату переробки та утилізації, що в кінцевому рахунку зменшить також площі сміттєзвалищ області.

Завершальним етапом має стати будівництво на базі полігону сміттєпереробного заводу в м. Чернівці по вул. Чорнівська, на якому зберігається 2075,343 тис. тонн відходів.

Протягом 2019-2021 років органам місцевого самоврядування необхідно також завершити забезпечення населених пунктів області контейнерами та урнами для роздільного збирання твердих побутових відходів. З цією метою на цей час у 32 населених пунктах області забезпечено роздільне збирання побутових відходів.

Приділити увагу треба також збиранню, переробці та утилізації побутової техніки, оргтехніки, комп'ютерів, моніторів, відпрацьованих елементів живлення, кліматичного та іншого обладнання, що мають запас вторинної сировини, який можна використовувати надалі. У своєму складі ця техніка та обладнання містить безліч шкідливих для навколишнього середовища і здоров'я людини речовин, таких як ртуть, свинець, інші важкі метали, а також похідні газів (фреонів та інших органічних сполук).

Необхідно зазначити, що області вкрай необхідна окрема комплексна програма поводження з відходами, що дасть змогу у повній мірі реалізувати завдання Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р.

9. Недостатність заходів з екологічної освіти. Потреба у необхідних наукових дослідженнях. Розвиток системи екологічного моніторингу, виконання Національної стратегії поводження з відходами на період до 2030 року та плану з її реалізації

Проблеми захисту довкілля, формування екологічної свідомості та культури особистості можуть бути успішно вирішені тільки за участі у цьому процесі усіх зацікавлених громадян та з використанням науково обґрунтованих рішень. Тому кожен громадянин повинен мати доступ до інформації, що стосується довкілля, а також мати можливість брати участь у процесі

прийняття рішень згідно положень Оргузької конвенції.

У 2017 році установами освіти та громадськими екологічними організаціями продовжувалась робота з удосконалення екологічної освіти та виховання широких верств населення області.

В області проведено 160 заходів з екологічної освіти, серед них: День довкілля, Зробимо Україну чистою, Всеукраїнські та загальнообласні конкурси «Мій рідний край, моя земля», «Пізнай наш рідний край», «До чистих джерел», «Марш парків», «День Сонця», «Вчимося заповідати», «Парки – легені міст і сіл», «Птах року», «Першоцвіт», «Міжнародний день Землі», «Замість ялинки – живий букет», конкурси шкільних агітбригад тощо.

З огляду на досвід минулих років, у галузі пропаганди охорони навколишнього природного середовища протягом 2019-2021 років необхідне представлення екологічного потенціалу області на щорічному Міжнародному форумі «Довкілля для України», впровадження системи інформування громадськості про поводження з побутовими відходами, про посилення відповідальності за порушення екологічного законодавства, про необхідність дотримання санітарних та екологічних норм і вимог при застосуванні хімічних засобів захисту рослин. Окремої організації потребує здійснення масових заходів та акцій, присвячених Дню довкілля, місячників саночистки області, взаємодія із засобами масової інформації та громадськими організаціями, виготовлення і розміщення рекламної продукції з цієї тематики (в тому числі поліграфічної), підвищення рівня екологічної освіти підростаючого покоління шляхом розширення факультативних занять у навчальних закладах області, забезпечення функціонування інтернет-ресурсів, що стосуються довкілля.

Основними заходами у сфері екологічної освіти мають бути заходи зі створення еколого-просвітницьких центрів. Так протягом 2017-2018 років створено 2 такі центри. Постійно повинна проводитись робота із матеріально-технічного забезпечення таких центрів.

Основними завданнями у науковій сфері має стати розробка в області місцевих екологічних програм, зокрема в м. Чернівці, вироблення місцевих планів дій з охорони навколишнього природного середовища, здійснення нагальних наукових досліджень стану довкілля, а також розробка проектно-кошторисної документації для здійснення природоохоронних заходів, що включені до цієї Програми.

Також, впродовж 2019-2021 років необхідно оновити матеріально-технічну базу та програмне забезпечення суб'єктів обласної системи екологічного моніторингу довкілля, зміцнити матеріально-технічне забезпечення державних природоохоронних органів та організацій, а також громадських.

Окремою складовою природоохоронної діяльності є забезпечення участі зацікавлених сторін у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування та здійснення транскордонної співпраці.

III. Мета Програми

Мета Програми полягає в досягненні ресурсно-екологічної безпеки та раціоналізації природокористування, охорони навколишнього природного середовища в регіоні, забезпеченні конституційних прав громадян на сприятливе навколишнє середовище, створенні передумов переходу до сталого розвитку регіону з урахуванням положень міжнародних договорів України та транскордонної співпраці, співфінансуванні державних цільових програм та міжнародних проектів. Реалізація цієї мети базується на:

- встановленні збалансованого розвитку природно-сировинної бази та соціально-економічного комплексу для задоволення потреб регіону у паливно-енергетичних, мінеральних, водних, лісових, біологічних та інших ресурсах;
- подоланні суперечностей між соціально-економічним розвитком, раціональним природокористуванням та цілісним існуванням екосистеми.

Програма спрямована на запобігання забруднення довкілля і зменшення його шкідливого впливу на навколишнє середовище та здоров'я людей, раціональне використання природних ресурсів, розширення, відтворення та збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду, лікувально-оздоровчих, рекреаційних, водних та інших природних комплексів і унікальних територій, формування на їх основі регіональної екологічної мережі, дотримання екологічної безпеки на території Чернівецької області, створення умов для переходу до сталого розвитку регіону.

Враховуючи сучасну екологічну ситуацію та стан основних галузей охорони довкілля області, першочерговими завданнями для реалізації основних пріоритетів екологічної політики є:

- продовження будівництва та реконструкції очисних споруд області;
- збільшення площі природно-заповідного фонду області;
- вироблення системи роздільного збирання, транспортування, сортування, переробки та утилізації відходів;
- продовження впровадження заходів із екологічної освіти та науки у сфері поводження з відходами.

В результаті виконання запропонованих заходів область стане більш привабливою для інвестицій у виробничу та соціальну сфери, зокрема в індустрію туризму, відпочинку та оздоровлення людей, у виробництво і реалізацію екологічно чистих продуктів харчування.

Покращення інвестиційного клімату позитивно позначиться на зайнятості населення області.

Програмою також визначається єдина політика в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального природокористування в області, що повинна реалізовуватися через відповідні місцеві програми та плани дій з охорони навколишнього природного середовища районів, міст, сіл та селищ області.

Загалом, основною метою Програми є досягнення стратегічної цілі 3. «Збереження довкілля як основа безпечного екологічного середовища», що визначена Стратегією розвитку Чернівецької області на період до 2020 року,

яка затверджена рішенням XXXI сесії Чернівецької обласної ради VI скликання від 18.06.2015 № 63-31/15.

IV. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблем, строки та етапи виконання Програми

Виконання завдань і заходів Програми здійснюється у відповідності до Переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 №1147 (із змінами), та за умови необхідності виконання в області зазначених у постанові завдань за наступними напрямками:

Охорона і раціональне використання водних ресурсів

- 1) будівництво та реконструкція очисних споруд та каналізаційних мереж населених пунктів області;
- 2) будівництво та реконструкція об'єктів протиповеневого захисту, у тому числі захисних дамб, та здійснення інших заходів із захисту територій від шкідливої дії вод;
- 3) заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, у тому числі усунення мулових наносів, розчистка русел річок внаслідок засмічення побутовими та іншими твердими відходами;
- 4) регулювання русел річок;
- 5) ведення водного кадастру.

Охорона атмосферного повітря

- 1) впровадження технологій, що забезпечують запобігання виникненню, зниження рівня впливу чи усунення факторів забруднення атмосферного повітря;
- 2) обладнання пило-газоочисним устаткуванням цехів промислових підприємств та його ремонт;
- 3) розроблення, організація виробництва пристроїв для очищення відпрацьованих газів двигунів та оснащення ними транспортних засобів;
- 4) оснащення приладами контролю стаціонарних джерел викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря;
- 5) матеріально-технічне оснащення пунктів контролю і спостереження за забрудненням атмосферного повітря.

Охорона і раціональне використання земель

- 1) будівництво та реконструкція протиерозійних, гідротехнічних, протикарстових, берегозакріплювальних, протизсувних, протиобвальних, протилавинних і протиселевих споруд;

- 2) консервація деградованих і забруднених земель;
- 3) рекультивація порушених земель та територій полігонів твердих побутових відходів;
- 4) охорона земель водного фонду, у тому числі винесення в натуру водоохоронних зон та бережних захисних смуг водних об'єктів;
- 5) поліпшення малопродуктивних земельних угідь;
- 6) проведення робіт з обстеження ґрунтів;
- 7) ведення земельного кадастру.

Охорона і раціональне використання мінеральних ресурсів

- 1) заходи, здійснювані з метою застосування раціональних, екологічно безпечних технологій видобування корисних копалин;
- 2) заходи щодо захисту родовищ (газових, нафтових, вугільних, торфових та ін.) від пожеж, затоплення, обвалів та придбання для цієї мети обладнання;
- 3) заходи з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення;
- 4) картування забруднених територій внаслідок видобувної діяльності, ведення аерокосмічного моніторингу геологічного середовища, ведення постійно діючих моделей геологічного середовища, радіоекологічні дослідження, ліквідаційний тампонаж свердловин.

Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів

- 1) проведення лісовідновлення в лісах державного лісового фонду області;
- 2) заходи з озеленення населених пунктів області та створення захисних лісових насаджень об'єктів;
- 3) впровадження природозберігаючих технологій заготівлі лісу та утилізація відходів лісозаготівельної та деревообробної промисловості;
- 4) проведення заходів з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, затрати на їх охорону та відтворення, а також придбання посадкового матеріалу для проведення природоохоронних заходів;

Охорона і раціональне використання ресурсів тваринного світу

- 1) будівництво та реконструкція розплідників і ферм для розведення диких звірів, птахів та рибних ресурсів з метою їх розселення в природному середовищі;
- 2) заходи щодо охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством (придбання матеріально-технічних засобів тощо);
- 3) будівництво та облаштування притулків для безпритульних тварин;
- 4) оптимізація роботи гідровузлів ГЕС на Дністрі та інших ріках, забезпечення рибогосподарських та екологічних попусків води. Обводнення

природних нерестовищ, будівництво міграційних каналів та штучних нерестовищ;

5) будівництво та реконструкція рибозахисних пристроїв на водозаборах. Будівництво та реконструкція рибоходів;

6) ведення кадастру тваринного світу.

Збереження природно-заповідного фонду

1) розширення, облаштування та матеріально-технічне забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду області;

2) витрати на резервування територій для заповідання;

3) забезпечення заходів з інвентаризації об'єктів і територій природно-заповідного фонду, ведення його кадастру та створення бази даних екологічної мережі регіону;

4) створення центрів для розведення рідкісних та зникаючих тварин і рослин;

5) проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

6) здійснення заходів щодо відновлення корінних природних комплексів на заповідних територіях;

7) діяльність щодо збереження видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, поліпшення середовища їх перебування чи зростання, створення належних умов для розмноження у природних умовах, розведення та розселення, у тому числі генетичне розведення та збереження буковинської субпопуляції зубра європейського та лебедя-шипуну.

Раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів

1) будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових та промислових відходів виробництва;

2) забезпечення роздільного збирання та вторинної переробки відходів виробництва та побутових відходів шляхом будівництва, розширення та реконструкції установок, виробництв, цехів для одержання сировини або готової продукції;

3) будівництво та облаштування полігонів твердих побутових відходів, сміттєзвалищ та худобомогильників населених пунктів області;

4) будівництво сміттєпереробних заводів на території області, у тому числі в м. Чернівці;

5) забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або

заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин.

Наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища

1) удосконалення та забезпечення діяльності державної системи моніторингу навколишнього природного середовища;

2) створення еколого-просвітницьких центрів, кімнат природи та кабінетів природознавства, оснащення існуючих технічними засобами та експозиціями;

3) проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, конкурсів, екскурсій. Організація і здійснення робіт з екологічної освіти, підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та обміну досвідом роботи працівників природоохоронних органів на всеукраїнських та міжнародних конференціях і форумах;

4) видання поліграфічної продукції з екологічної тематики. Виготовлення та встановлення об'єктів з пропаганди охорони навколишнього природного середовища;

5) оснащення державних природоохоронних організацій приладами, обладнанням і спеціальними транспортними засобами, зміцнення їх матеріально-технічної бази, а також матеріально-технічної бази недержавних установ, організацій та інших інститутів громадянського суспільства;

6) здійснення наукових розробок з охорони навколишнього природного середовища та наукових досліджень стану довкілля, а також розробка проектно-кошторисної документації для здійснення природоохоронних заходів, що включені до цієї Програми. Розробка місцевих екологічних програм та планів дій;

7) підтримка програм транскордонного співробітництва та Єврорегіону «Верхній Прут», Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону, інших міжнародних екологічних проектів.

Програма реалізується в один етап і діє протягом 2019-2021 років.

V. Завдання Програми та результативні показники

Головним завданням Програми є об'єднання зусиль з пріоритетних напрямків природоохоронної роботи задля збереження унікальних природних особливостей області, стабілізації екологічної ситуації та зменшення техногенного забруднення довкілля на її території, раціонального використання природних ресурсів та формування у жителів області екологічної культури.

Реалізація Програми забезпечить збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів, збереження біологічного та ландшафтного

різноманіття, зменшення шкідливого впливу забруднюючих речовин та відходів на навколишнє природне середовище і здоров'я людей.

Результативні показники Програми наведено в додатку № 1.

Ресурсне забезпечення Програми наведено в додатку № 2.

VI. Напрями діяльності і заходи Програми

Напрями діяльності та заходи Програми наведені у додатку № 3.

VII. Система управління та контролю за ходом виконання Програми

Відповідальність за організаційне супроводження, координацію та контроль за ходом виконання Програми здійснює управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації.

Виконавці Програми щорічно до 1 лютого року, наступного за звітним, надають управлінню екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації інформацію про хід її виконання.

Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації узагальнює інформацію та щорічно:

- звітує про виконання Програми на сесіях обласної ради;
- до 1 березня подає узагальнену інформацію про стан та результати виконання Програми згідно з додатком № 5 Порядку формування і моніторингу виконання регіональних (комплексних) програм та включення їх до щорічних програм соціально-економічного розвитку Чернівецької області, затвердженого рішенням VI сесії обласної ради V скликання від 03.08.2006 № 80-6/06, та пояснювальну записку про виконання або невиконання заходів Програми.

Керуючий справами обласної ради

М. Борець

Додаток № 1
до рішення 30-ї обласної ради
VII скликання
від 27.03.2019 № 42-30/19

Результативні показники
Комплексної програми з охорони навколишнього природного середовища “Екологія”
у Чернівецькій області на 2019-2021 роки
назва програми

№ з/п	Назва показника	Одиниця виміру	Дані на початок дії Програми (за попередній рік)	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Всього за період дії програми (або до кінця дії Програми)
1	2	3	4	5	6	7	8
Показники продукту Програми							
1.	Кількість реконструйованих очисних споруд	од.	3	3	4	5	12
2.	Кількість впроваджених повітроохоронних заходів	од.	3	4	5	5	14
3.	Площа порушених та відпрацьованих земель	га	450	450	445	445	445
4.	Кількість забруднень джерел підземних вод	од.	4	2	2	2	2
5.	Площа земель лісового фонду	тис. га	260,7	261,0	261,5	262,0	262,0
6.	Кількість виявлених фактів браконьєрства	од.	477	470	460	450	450
7.	Площа природно-заповідного фонду	тис. га	103,6	189,8	218,6	218,6	218,6
8.	Кількість населених пунктів, де забезпечено роздільний збір твердих побутових відходів	од.	32	40	50	60	60

№ з/п	Назва показника	Одиниця виміру	Дані на початок дії Програми (за попередній рік)	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Всього за період дії програми (або до кінця дії Програми)
1	2	3	4	5	6	7	8
9.	Кількість проведених еколого-просвітницьких заходів	од.	160	165	170	175	510
Показники ефективності Програми							
1.	Середні затрати на проведення 1 природоохоронного заходу:						
	- у сфері охорони і раціонального використання водних ресурсів	тис.грн.	13085,2	34733,3	26125,0	21000,0	26141,6
	- у сфері охорони атмосферного повітря	тис.грн.	143,3	150,0	150,0	160,0	153,6
	- у сфері охорони і раціонального використання земель	тис.грн.	3833,3	1164,2	1171,4	1178,6	1171,4
	- у сфері охорони і раціонального використання мінеральних ресурсів	тис грн.	80,9	275,0	275,0	275,0	275,0
	- у сфері охорони та раціонального використання природних рослинних ресурсів	тис.грн.	844,5	444,1	444,1	447,0	445,1
	- у сфері охорони використання та відтворення тваринного світу	тис.грн.	92,1	80,0	80,0	80,0	80,0
	- у сфері збереження природно-заповідного фонду	тис. грн.	188,2	100,0	305,0	305,0	305,0
	- у сфері раціонального використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів	тис.грн.	643,0	1763,6	1772,7	1790,9	1775,7
	- у сфері науки, інформації, екологічної освіти та моніторингу навколишнього природного середовища	тис.грн.	166,7	101,8	120,8	120,8	120,8

№ з/п	Назва показника	Одиниця виміру	Дані на початок дії Програми (за попередній рік)	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Всього за період дії програми (або до кінця дії Програми)
1	2	3	4	5	6	7	8
Показники якості Програми							
1.	Зменшення скидання недостатньо очищених стоків та без очистки до загального об'єму	%	3,8	3,8	3,7	3,6	3,6
2.	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел до попереднього року	%	0,0	-3,0	-3,1	-3,2	-9,1
3.	Стабілізація показника площі порушених та відпрацьованих земель до загальної площі області	%	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05
4.	Зменшення забруднень джерел підземних вод до загальної кількості родовищ	%	18,1	9,1	9,1	9,1	9,1
5.	Збільшення площі земель лісового фонду до загальної території області	%	32,2	32,2	32,3	32,4	32,4
6.	Збільшення популяції зайця до показника на початок дії Програми	%	100,0	101,1	101,9	102,5	102,5
7.	Збільшення площі об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення до загальної площі об'єктів природно-заповідного фонду	%	28,2	60,8	66,0	66,0	66,0
8.	Збільшення обсягів переробки та утилізації відходів до щорічно утворюваної загальної кількості	%	30,3	31,0	33,0	35,0	35,0
9.	Частка проведених еколого-просвітницьких заходів до запланованих заходів	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Додаток № 2
до рішення 30-ї сесії обласної ради
VII скликання
від 27.03.2019 № 42-30/19

Ресурсне забезпечення
Комплексної програми з охорони навколишнього природного середовища
“Екологія” у Чернівецькій області на 2019-2021 роки

тис.грн.

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання програми	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Всього витрат на виконання Програми
1	4	5	6	7
Показники затрат Програми				
Обсяг ресурсів всього, в тому числі:	152800,0	154150,0	155050,0	462000,0
державний бюджет	125200,0	125200,0	125200,0	375600,0
обласний бюджет	3050,0	4150,0	4850,0	12050,0
інші місцеві бюджети	4350,0	4350,0	4400,0	13100,0
власні кошти підприємств	20200,0	20450,0	20600,0	61250,0

Примітка: Обсяги видатків місцевих бюджетів на виконання заходів Програми визначаються щорічно рішеннями сесій місцевих рад про місцеві бюджети на відповідний рік, виходячи з бюджетних можливостей.

Керуючий справами обласної ради

М. Борець

Додаток № 3
до рішення.30- і сесії обласної
ради
VII скликання
від 27.03.2019 № 42-30/19

Напрями діяльності та заходи
Комплексної програми з охорони навколишнього природного середовища “Екологія” у Чернівецькій області на 2019-2021 роки

тис.грн.

№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання і заходи)	Термін виконання заходу	Відповідальні виконавці	Орієнтовні обсяги фінансування,					Очікуваний результат
				у тому числі за джерелами фінансування	Всього	в тому числі по роках:			
						2019	2020	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I.	Охорона і раціональне використання водних ресурсів (будівництво та реконструкція очисних споруд та каналізаційних мереж міст Чернівці, Хотин, Заставна, Новоселиця, Новодністровськ, Сторожинець, Герца, Вижниця, смт Глибока; будівництво та реконструкція об'єктів протиповеневого захисту, у тому числі захисних дамб, та здійснення інших заходів із захисту територій від шкідливої дії вод; заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, у тому числі усунення мулових наносів, розчистка русел річок внаслідок засмічення побутовими та іншими твердими відходами; регулювання русел річок; ведення водного кадастру)	2019-2021	Органи місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади, Басейнове управління водних ресурсів річок Прут та Сірет	Всього, у т.ч.: Державний бюджет Обласний бюджет Інші місцеві бюджети Власні кошти підприємств	313700,0 300000,0 3200,0 6000,0 4500,0	104200,0 100000,0 700,0 2000,0 1500,0	104500,0 100000,0 1000,0 2000,0 1500,0	105000,0 100000,0 1500,0 2000,0 1500,0	Недопущення та усунення забруднення басейнів транскордонних річок Прут, Сірет та Дністер стічними водами, недопущення затоплення і підтоплення сільськогосподарських земель та населених пунктів

№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання і заходи)	Термін виконання заходу	Відповідальні виконавці	Орієнтовні обсяги фінансування (вартість),					Очікуваний результат
				у тому числі за джерелами фінансування	Всього	в тому числі по роках:			
						2019	2020	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
I.	Охорона атмосферного повітря (впровадження технологій, що забезпечують запобігання виникненню, зниження рівня впливу чи усунення факторів забруднення атмосферного повітря; обладнання пило-газоочисним устаткуванням цехів промислових підприємств та його ремонт; розроблення, організація виробництва пристроїв для очищення відпрацьованих газів двигунів та оснащення ними транспортних засобів; оснащення приладами контролю стаціонарних джерел викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря; матеріально-технічне оснащення пунктів контролю і спостереження за забрудненням атмосферного повітря)	2019-2021	Територіальні органи центральних органів виконавчої влади, Чернівецький обласний центр з гідрометеорології, Чернівецька міська рада, підприємства, установи, організації	Всього, у т.ч.: Обласний бюджет Власні кошти підприємств	2150,0 300,0 1850,0	600,0 100,0 500,0	750,0 100,0 650,0	800,0 100,0 700,0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, впровадження новітніх технологій, вдосконалення збору та обробки екологічної інформації про стан атмосферного повітря
III.	Охорона і раціональне використання земель (будівництво та реконструкція протиерозійних, гідротехнічних, протикарстових, берего-закріплювальних, протизсувних, протиобвальних, протилавинних і протиселевих споруд; консервація деградованих і забруднених земель; рекультивация порушених земель та територій полігонів твердих побутових відходів; охорона земель водного фонду, у тому числі винесення в натуру водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів; поліпшення малопродуктивних земельних угідь; проведення робіт з обстеження ґрунтів; ведення земельного кадастру), у тому числі проведення берегоукріплюючих робіт у хуторі Старий Серафінець Слобода-Банилівської сільської ради Вижицького району Чернівецької області, Кам'янка Глибочького району Чернівецької області	2019-2021	Місцеві органи виконавчої влади, Головне управління Держгеокадастру у Чернівецькій області, Департамент агропромислового розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, користувачі земельних угідь	Всього, у т.ч.: Державний бюджет Обласний бюджет Інші місцеві бюджети Власні кошти Підприємств	49200,0 45000,0 300,0 1200,0 2700,0	16300,0 15000,0 100,0 400,0 800,0	16400,0 15000,0 100,0 400,0 900,0	16500,0 15000,0 100,0 400,0 1000,0	Припинення ерозійних процесів, поліпшення екологічного стану земель, запобігання зсувним процесам, відновлення природного стану порушених земель

IV.	Охорона і раціональне використання мінеральних ресурсів (заходи, здійснювані з метою застосування раціональних, екологічно безпечних технологій видобування корисних копалин; заходи щодо захисту родовищ (газових, нафтових, вугільних, торфових та ін.) від пожеж, затоплення, обвалів та придбання для цієї мети обладнання; заходи з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення; картування забруднених територій внаслідок видобувної діяльності, ведення аерокосмічного моніторингу геологічного середовища, ведення постійно діючих моделей геологічного середовища, радіоекологічні дослідження, ліквідаційний тампонаж свердловин)	2019-2021	Державна служба геології та надр України, власники дозволів на розвідку та розробку родовищ	Всього, <i>у т.ч.:</i> Державний бюджет Обласний бюджет Власні кошти підприємств	1650,0 600,0 150,0 900,0	550,0 200,0 50,0 300,0	550,0 200,0 50,0 300,0	550,0 200,0 50,0 300,0	Покращення екологічного стану родовищ мінеральних ресурсів та ліквідація їх забруднення
V.	Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів (проведення лісовідновлення в лісах державного лісового фонду області; заходи з озеленення населених пунктів області та створення захисних лісових насаджень об'єктів; впровадження природозберігаючих технологій заготівлі лісу та утилізація відходів лісозаготівельної та деревообробної промисловості; проведення заходів з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, затрати на їх охорону та відтворення, а також придбання посадкового матеріалу для проведення природоохоронних заходів)	2019-2021	Лісогосподарські підприємства області, управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації, Чернівецьке обласне управління лісового та мисливського господарства, органи місцевого самоврядування, природоохоронні органи	Всього, <i>у т.ч.:</i> Обласний бюджет Інші місцеві бюджети Власні кошти підприємств	22700,0 300,0 2900,0 19500,0	7550,0 100,0 950,0 6500,0	7550,0 100,0 950,0 6500,0	7600,0 100,0 1000,0 6500,0	Забезпечення невиснажливого природокористування внаслідок лісогосподарської діяльності, збільшення площ зелених насаджень населених пунктів області
№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання і заходи)	Термін виконання заходу	Відповідальні виконавці	Орієнтовні обсяги фінансування,					Очікуваний результат
				у тому числі за джерелами фінансування	Всього	в тому числі по роках:			
						2019	2020	2021	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

VI.	Охорона і раціональне використання ресурсів тваринного світу (будівництво та реконструкція розплідників і ферм для розведення диких звірів, птахів та рибних ресурсів з метою їх розселення в природному середовищі; заходи щодо охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством (придбання матеріально-технічних засобів тощо); будівництво та облаштування притулків для безпритульних тварин; оптимізація роботи гідровузлів ГЕС на Дністрі та інших ріках, забезпечення рибогосподарських та екологічних попусків води. Обводнення природних нерестовищ, будівництво міграційних каналів та штучних нерестовищ; будівництво та реконструкція рибозахисних пристроїв на водозаборах. Будівництво та реконструкція рибоходів; ведення кадастру тваринного світу)	2019-2021	Чернівецьке обласне управління лісового та мисливського господарства, національні природні парки, Управління Державного агентства рибного господарства у Чернівецькій області, користувачі мисливських угідь, Державна установа «Рибоводний форелевий завод «Лопушно» Державного агентства рибного господарства України, органи місцевого самоврядування	Всього, <i>у т.ч.:</i> Обласний бюджет Інші місцеві бюджети Власні кошти підприємств	1200,0 300,0 300,0 600,0	400,0 100,0 100,0 200,0	400,0 100,0 100,0 200,0	400,0 100,0 100,0 200,0	Зменшення виявлених фактів браконьєрства, збільшення популяції мисливської та рибальської фауни, відтворення цінних видів лососевих риб в гірських річках
VII.	Збереження природно-заповідного фонду (розширення, облаштування та матеріально-технічне забезпечення об'єктів природно-заповідного фонду області; витрати на резервування територій для заповідання; забезпечення заходів з інвентаризації об'єктів і територій природно-заповідного фонду, ведення його кадастру та створення бази даних екологічної мережі регіону; створення центрів для розведення рідкісних та зникаючих тварин і рослин; проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду; здійснення заходів щодо відновлення корінних природних комплексів на заповідних територіях; діяльність щодо збереження видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, поліпшення середовища їх перебування чи зростання, створення належних умов для розмноження у природних умовах, розведення та розселення, у тому числі генетичне розведення та збереження буковинської субпопуляції зубра європейського та лебедя-шипуну)	2019-2021	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації, національні природні парки, органи місцевого самоврядування, місцеві органи виконавчої влади, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	Всього, <i>у т.ч.:</i> Державний бюджет Обласний бюджет Інші місцеві бюджети Власні кошти підприємств	8650,0 6000,0 1600,0 150,0 900,0	2550,0 2000,0 200,0 50,0 300,0	3050,0 2000,0 700,0 50,0 300,0	3050,0 2000,0 700,0 50,0 300,0	Збільшення площі природно-заповідного фонду області, відновлення кількісного складу видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, формування регіональної схеми екологічної мережі
№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання і заходи)	Термін виконання заходу	Відповідальні виконавці	Орієнтовні обсяги фінансування, <i>у тому числі за джерелами фінансування</i> Всього <i>в тому числі по роках:</i> 2019 2020 2021					Очікуваний результат
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

VIII.	Рациональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів (будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових та промислових відходів виробництва; забезпечення роздільного збирання та вторинної переробки відходів виробництва та побутових відходів шляхом будівництва, розширення та реконструкції установок, виробництв, цехів для одержання сировини або готової продукції; будівництво та облаштування полігонів твердих побутових відходів, сміттєзвалищ та худобомогильників населених пунктів області; будівництво сміттєпереробних заводів на території області, зокрема в м. Чернівці; забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин)	2019-2021	Управління житлово-комунального господарства Чернівецької обласної державної адміністрації, органи місцевого самоврядування, Чернівецька міська рада, управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації, галузеві підприємства комунальної та приватної форм власності	Всього, у т.ч.: Державний бюджет 24000,0 Обласний бюджет 2200,0 Інші місцеві бюджети 2400,0 Власні кошти підприємств 30000,0	58600,0 24000,0 2200,0 2400,0 30000,0	19400,0 8000,0 600,0 800,0 10000,0	19500,0 8000,0 700,0 800,0 10000,0	19700,0 8000,0 900,0 800,0 10000,0	Повторне використання ресурсно-цінних відходів, забезпечення безпечного розміщення та переробки відходів
IX.	Наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування, впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища (удосконалення та забезпечення діяльності державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, проведення оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки; створення еколого-просвітницьких центрів, кімнат природи та кабінетів природознавства, оснащення існуючих технічними засобами та експозиціями; проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, конкурсів, екскурсій. Організація і здійснення робіт з екологічної освіти, підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та обміну досвідом роботи працівників природоохоронних органів на всеукраїнських та міжнародних конференціях і форумах; видання поліграфічної продукції з екологічної тематики. Виготовлення та встановлення об'єктів з пропаганди	2019-2021	Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної державної адміністрації, Департамент освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації, національні природні парки, Державна екологічна інспекція Карпатського округу, місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, природоохоронні органи та громадські екологічні організації	Всього, у т.ч.: Обласний бюджет 3700,0 Інші місцеві бюджети 150,0 самоврядування 300,0 Власні кошти підприємств	4150,0 3700,0 150,0 300,0	1250,0 1100,0 50,0 100,0	1450,0 1300,0 50,0 100,0	1450,0 1300,0 50,0 100,0	Обґрунтування та оптимізація екологічних підходів в збереженні довкілля, поліпшення організації та вдосконалення еколого-просвітницької роботи, поширення екологічних знань про природу, обмін досвідом в організації природоохоронної роботи, забезпечення збору та обробки інформації про стан навколишнього природного середовища, удосконалення міжнародної діяльності
№ з/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання і заходи)	Термін виконання заходу	Відповідальні виконавці	Орієнтовні обсяги фінансування,					Очікуваний результат
				у тому числі за джерелами фінансування	Всього	в тому числі по роках:			
						2019	2020	2021	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	охорони навколишнього природного середовища; оснащення державних природоохоронних організацій приладами, обладнанням і спеціальними транспортними засобами, зміцнення їх матеріально-технічної бази, а також зміцнення матеріально-технічної бази недержавних установ, організацій та інших інститутів громадянського суспільства; здійснення наукових розробок з охорони навколишнього природного середовища та наукових досліджень стану довкілля, а також розробка проектно-кошторисної документації для здійснення природоохоронних заходів, що включені до цієї Програми. Розробка місцевих екологічних програм та планів дій; підтримка програм транскордонного співробітництва та Єврорегіону «Верхній Прут», Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону, інших міжнародних екологічних проектів								
				Всього по Програмі, <i>у т.ч.:</i>	462000,0	152800,0	154150,0	155050,0	
				Державний бюджет	375600,0	125200,0	125200,0	125200,0	
				Обласний бюджет	12050,0	3050,0	4150,0	4850,0	
				Інші місцеві бюджети	13100,0	4350,0	4350,0	4400,0	
				Власні кошти підприємств	61250,0	20200,0	20450,0	20600,0	

Керуючий справами обласної ради

М. Борець